

Niuerfinni attaveqaqatigiinneq C - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissimanera

Niuerfinni attaveqaqatigiittarnerup imarivai sociologimi, atuisartut iliuuseqartarnerannik, anguniakkanik toqqaanermi, attaveqaqatigiittarnermi aamma pilerisaarinermi periutsinik pilersaarusiortarnermillu ilisimasat. Ilinniartitsissummi ilinniarneqartarput niuerfinni attaveqaqatigiittarnerit suliffeqarfiillu avatangiisinik attaveqaqateqartarnerat pilersaarusiortarnerallu assigiinngitsut aqutugalugit pisisartunik soqutigisaqartunillu allanik suliffeqarfiit attaveqaqateqarnissaannut periarfissat. Niuerfinni attaveqaqatigiittarnermi inuiaqatigiinnik ilisimatusarnermi periutsit atorneqartarput aammalu ilinnigaqarnermi anguniakkani piginnaasaqalernissamut tapersiilluni.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut ilinniartitsissummi ilikkagassanik tunngaviusumillu taaguutinik imatut ilisimasaqartigissapput suliffeqarfiit niuerfinni attaveqaqatigiittarnerat qisuariaateqarlutik isummerfigisinnaallu aamma imatut piginnaasaqartigissapput ilinniartitsissummi periutsit teknikkillu tunngaviusumik atorsinnaallugit.

Ilikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut suliaqarfimmi nutaanik ilisimasaqalersinnaassapput aammalu suliffeqarfiit periusissiaat niuerfinnilu periarfissaat isiginiarlugit niuerfinni attaveqaqateqarsinnaassallutik. Tassunga atatillugu ilinniartut tusagassiuutit pillugit pilersaarusiorsinnaassapput.

Inuttut inuillu akornanni attaveqaqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut sakkusaqassapput piginnaasaqarlutillu, taamaalillutik suliaqarfimmi inuit attaveqaqatigiittarneranni niuerfinni attaveqaqatigiittarneq pillugu oqallinninnerni peqataasinnaallutik.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinnartut sumiiffinni qanittuniittuni, inuiaqatigiinni aamma nunat tamat akornanni naleqquttuni ilinniartitsissummi atugarsorneq atorlugu niuerfinni attaveqaqatigiittarneq pillugu ajornartorsiutinik tunngaviusunik suliaqarsinnaassapput.

3. Ilikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Ilikkagassatut anguniakkat:

Ilinniartut ukuninnga piginnaasaqassapput:

- a) ilinniartitsissummi tunngaviusumik taaguutit ilikkagassallu pingarnerit pillugit ilisimasatik takutissinnaassallugit,
- b) ilinniartitsissummi periutsit teknikkillu atornissaannik piginnaasaqassallutik,
- c) ilinniartitsissummi tunngaviusumik taaguutit isumaallu paasisinnaassallugit,

- d) ilinniartitsissummi ajornartorsiutit tassungalu namminneq isummatik qisuariarfigisinnaassallugit,
- e) qulliunerusumik periusissiamut tunngatillugu suliffeqarfiit attaveqartarnerat nassuiarsinnaassallugu,
- f) suliffeqarfiit attaveqatigiittarnermi periusissiaata oqallisiginissaanut niuerfinni attaveqatigiittarnerit suleqatillu pillugit ilisimasat atorsinnaassallugit,
- g) tapersortissiorinissamat siunnersuutit oqallisiginissaannut suliarinissaannullu suliffeqarfiit attaveqatigiinnermi atortagai pillugit ilisimasatik atorsinnaassallugit,
- h) oqariartuutit imarisaasa ilusinersornerisalu oqallisiginissaannut tusagassiuutit attaveqatigiittarnerlu pillugit ilisimasatik atorsinnaassallugit,
- i) tusagassiuutit pillugit pilersaarutit ilusilersorsinnaassavaat nalilersorsinnaassallugillu aamma
- j) sunniutinik uuttuinerit atornissaat nassuiarsinnaassavaat.

3.2 Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit tassaapput:

- a) peqataatitsilluni niuerfinni attaveqatigiinneq,
- b) attaveqatigiinnermut periusissiat,
- c) attaveqatigiittarnermut uuttuutit,
- d) attaveqatugiiffiusartut
- e) attaveqatigiinnermi siunertat,
- f) nutaaliarluni periusissiorneq,
- g) takoqqusaarinnermi atortut tusagassiiffiillu,
- h) tusagassiiffiit pillugit pilersaarutit aamma
- i) sunniutinik uuttuineq.

3.3 Ilassutitut ilinniakkat

Ilinniartut taamaallaat pingaarnertut ilinniakkat atorlugit ilikkagassatigut anguniakkat angusinnaassanngilaat. Ilassutitut ilinniakkat toqqarneqassapput taakku pingaarnertut ilinniakkat ilanngullugit ilikkagassatut anguniakkat itisilernissaannut tapersiisussanngorlugit. Ilassutitut ilinniakkat aammattaq pingaarnertut ilinniakkanni immikkoortunut atassuteqartitsissapput. Ilassutitut ilinniakkat tassaapput niuerfinni attaveqatigiinnermi ilinniakkat maannakkut atuuttut, taakkulu pingaarutmik suliniutit imarisaat ilusilersornerallu pillugit ilikkagassatut anguniakkanut atassuteqartinneqassapput taakkulu itisilerlugit. Ilassutitut ilinniakkat ilinniartitsinerup tamarmiusup 15 pct-it missanik annertussuseqassapput, tassaagajullutillu aviisini ilanngussat, tv-mi aallakaatitat, suliffeqarfiit nittartagaannit paasissutissat aamma takoqqusaarinnermut assersuutit.

Pingaarnertut ilinniakkatulli illassutitut ilinniakkat sapinngisamik annertunerpaamik Kalaallit Nunaanni nunallu tamat akornanni pissutsinut aamma atassuteqartinneqassapput.

4. Ilinniartitsinerup aaqqissuunneqarnera

4.1 Ilinniartitseriaatsimi periutsit

- a) Ilinniartitsinerni ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanegassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taaamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginarartuuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinermi ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suliariaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.

Ilinniartitsineq aaqqissuunneqassaaq maannakkut ajornartorsiutaasut piviusullu tunngavigalugit, tassa suliniutit aalajangersimasut ataatsimut isiginnilluni nalilersorneqartussaammata. Ilinniartitsinermi ilinniartut ilisimasaat annertunerpaamik ilanngunneqassapput. Aaqqissuussamik ingerlatsilersinniarluni paasisitsilersinniarlunilu niuerfinni attaveqatigiinnermi atuagarsorneq ilanngunneqassaaq.

Pisunit ataasiakkaanit malittarisassanut suliassallu tunngavigalugit ilinniartitseriaaseq ilinniartitsinermik aaqqissuussinermi qitiusumik inissisimavoq. Tamanna aqutugalugu ilinniartut aaqqissuussinnaanerit, oqaasiliorsinnaanerit suliaqarfimmilu tunngavilersuutiniq ingerlatsitseqqiisinnaanerit siuarsarneqassaaq. Ilinniartut suliniutinik ineriartortitsinermik suliaqarnerannut atatillugu ilinniartitsissummi nutaaliorsinnaaneq ilinniartitsinermi pingaartinneqassaaq.

4.2 Suleriaatsit

Suleriaatsinik toqqaanermi sutigut tamatigut allanngorartitsinissamik siuariartornissamillu tunngaviit tunngavigineqassapput. Ilinniartitsineraatsit ilinniakkanut tunngatillugu allanngorartinneqassaaq, kisianni ilinniartut, taakku ilikkariaasiat pisariaqartitaallu assigiinngitsut assigiinngitsut annertuumik aamma isiginiarneqassapput. Ilinniartitsineraatsit aamma allanngorartinneqassapput, taamaalilluni atugarsorluni, piviusuni misileraallunilu sulineq isiginiarneqassallutik.

Namminersorluni sulinerup, gruppeqatigiinnik ilinniartitsinerup klassimilu ilinniartitsinerup akornani nikerartinneqassaaq. Suleriaatsit assigiinngitsut ilinniartut nalilersuisinnaanerannik tunngavilersuisinnaanerannillu siuartornerannut tapersiissapput. Ilinniartitseriaatsit ilinniartut ilinniartitsissutini oqaatsinik, qisuariartarnermik ajornakusoortunilu eqqarsaateqarnerannik ineriartorfigisaat isiginiarneqassapput. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsinermi oqaatsini ilinniartut siulliullugu oqaasii aappaattullu oqaasii isiginiarlugit.

Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani pissutsinut annertunerpaamik atassuteqartitsinissaq isiginiarlugu ilinniartut ilinniartitsissullu immikkut soqutigisaannik maannakkullu atuuttunik sammisanik toqqaanissaq periarfissinneqassaaq.

Ilinniartitsinermi ilaapput suliniutit aalajangersimat piviusullu aallaavigalugit suniusarluni sulineq, taamaalilluni ilinniartut niuerfinni attaveqatigiittarnermik suliaqarnermik piginnaasaqalerniassammata. Ilinniartitsineq misilitsinermit b)-mut atugassamik minnerpaamik ataatsimik sivisunerusumik, imminut atasumik ilinniagaqarnissaattut aaqqissuunneqassaaq. Ilinniagaqarneq sapinngisamik suliffeqarfiup takoqqusaarusiortartup suliffeqarfiulluunniit tassunga assingusup ataatsip peqataatinneratigut aaqqissuunneqassaaq. Ilinniagaqarneq pilersaarusiorneqassaaq ilinniartut niuerfinni attaveqatigiittarnermik suliaqarfimmi piginnaasanik takutitsinnaassusiat siuarsarlugu, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani qanigisani ilinniartitsissummi atuagarsorneq atorlugu attaveqatigiittarnermi ajornartorsiutinik oqallisineqarsinnaassusiat nalilersuisinnaasusiallu siuarsarlugu.

4.3 It

It aamma tusagassiissutit ilinniartitsinermi ilinniakkamut atatillugu sakkutut ilinniartullu ilinniartitsissummik ilikkariartornerannut tapertatut atorneqassapput. Ilinniartitsineq aaqutigalugu ilinniartup periarfissat digitaliusut assigiinngisitaartut atornissaat ilinniassavaa, tamatumunnga ilannullugu ataatsimooqatigiiffinnut digitaliusunik allanik suleqateqarneq.

Ilinniartitsinerup ilinniartup eqqarsaatigilluakkamik apersuusersuisumillu paasisutissanik toqqaasinnaanera, misissuisinnaanera naliliisinnaaneralu inerisaaqataaffigissavaa. Kiisalu ilinniartitsinerup ilinniartup internet-ip atonera attaveqariaatsillu pillugit apersuusersuisumik pissusilersornissaminik inerisaanissaa peqataaffigissavaa.

4.4 Ilinniartitsissummi oqaatsit

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissumi oqaatsinik aammalu ilinniartitsissummi oqariaatsinik paasinnittarnerat atuisarnerallu aaqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaalluarkkiartortillugillu.

4.5 Ilinniartitsissutinut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni ilinniartitsissutit akornanni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu ilisimasaqarfiulersunut sanilliutitsilluni.

Tuniniaaneq B-mi ilinniartitsissummik ilinniartitsinermi iliuusissatut tunngaviusut sisamat ilaattut Ilinniartitsissut ilinniartitsisummut tuniniaaneq B-mut atassuteqarpoq. Aammattaaq nunani tamani imaluunniit kulturit assigiinngitsut akornanni ajornartorsiutit nutaaliorldunilu periusissiorneq pillugit inulerinermik ilinniartitsissutinut atassuteqarpoq. Suliffeqarfiit attaveqatigiinnermi tunngavii pillugit niuerfinni attaveqatigiittarneq inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermi ilinniartitsissutit allat imminnut atassuteqarput. Pingaernerut ilinniakkat ilassumillu ilinniakkat ilinniartitsinermi qanoq ilanngunneqarnissaannik pilersaarusiornerni aalajangersimasuni suliaqarfiit akornanni suleqatigiinnissamik periarfissaqarneq isiginiarneqartariaqarpoq.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuisarneq

Inunnik ataasiakkaanik ilitsersuineq nalilersuinerlu aqqutigalugu ilinniarterup ingerlanerani tamani ilinniartut ilinniartitsissummi killiffimminni qaffasissutsiminnik ineriartorminnillu ersarissumik paasisaqalissapput. Ingerlaavartumik nalilersuinerlut atattillugu sammisaqarnerit ilinniartitsissummi pissarsinermik inuit ataatsiakkaat ataatsimullu qisuariartarnerannik annertusaasut ilanngunneqassapput. Nalilersuinermi ilinniartitsissummi anguniakkat tunngaviupput.

5.2 Misilitseriaatsit

Atuarfiup holdinut ataasiakkaanut misilitseriaatsini marlunni ukunani ataaseq toqqassavaa:

Misilitseriaaseq a

Quppernerit marlunnik – pingasunik annertussusilimmik (quppernerup ataatsip assingai naqinnerit akunnequsiussat ilanngullugit 2400-t) apeqqutit tassunga atasut sisamat missaat ilanngullugit piviusunit oqaasertat siumut ilisimaneqanngitsut atorlugit suliaq tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsinneq.

Minutsit 90-it missaanni piareersarnermut piffissaliisoqassaaq, piffissarlu soraarummeerfik soraarummeertumut ataatsimut minutsit 30-t missaaniissaaq.

Soraarummeertup soraarummeertitsisullu oqaloqatigiinnerisigut soraarummeerneq ingerlanneqassaaq.

Misilitseriaaseq b

Oqaasertat piviusorsortut siumut ilisimaneqanngitsut ilinniartitsinerlu immiut atasoq, takuuk immikkoortoq 4.2, tunngavigalugit oqaluttariarsorluni misilitsinneq. Oqaasertat siumut ilisimaneqanngitsut quppernermik ataatsimik – marlunnik (quppernerup ataatsip assingai

naqinnerit akunnequsiussat ilanngullugit 2400-t) apeqqutit tassunga atasut pingasut missaat ilanngullugit annertussuseqassapput.

Piareersarnissamut minutsit 60-it missaannik piffissaliisoqassaaq, piffissarlu soraarummeerfik soraarummeertumut ataatsimut minutsit 30-t missaaniissaaq.

Soraarummeertitsineq marloqiusaassaaq. Immikkoortoq siulleq tassaassaaq soraarummeertup ilinniarnermi imminut atasumi suliamik saqqummiinera, minutsillu tallimat – arfineq marluk missaanni sivisussuseqassalluni. Taassuma kingorna soraarummeertup saqqummiussaa pillugu soraarummeertitsisoq itisiliilluni apeqquteqassaaq. Immikkoortup aappaani oqaasertat siumut ilisimaneqanngitsut apeqqutit tassunga atasut ilanngullugit aallaavigineqassapput, soraarummeertullu soraarummeertitsisullu oqaloqatigiinnerisugut ingerlanneqassalluni. Piffissaq soraarummeertitsiviusoq immikkoortunut taakkununga marlunnut assigiimmik agguarneqassaaq.

5.3 Naliliinermi tunngaviit

Naliliineq tassaavoq soraarummeertup ilikkagassatut anguniakkanik qanoq annertutigisumik angusaqarneranik naliliineq. Soraarummeertup ukuninnga piginnaasai pingartinneqassapput:

- a) suliaqarfimmi ilinniakkanik aaqqissuussineq ingerlatitseqqiinerlu,
- b) suliniutissatut siunnersuutit suliarineranni atugarsornermik ilanngussisinnaasutsimik takutitsineq,
- c) suliaqarfimmi ajornartorsiutinik paasinninnermik ingerlatitseqqiisinnaanermillu takutitsineq aamma
- d) Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani sumiiffinni pissutsini ilinniartitsissummi atuagarsorneq atorlugu niuerfinni attaveqatigiittarnermi ajornartorsiutinik oqalliseqarnek nalilersuinerlu.

Ataatsimut naliliineq tunngavigalugu karakteriliisoqassaaq.